

Kāpēc krievi uzbrūk ukraiņiem?

Ukraiņi, līdzīgi kā baltkrievi, ir baltu sentauta. Šāda atziņa no mūsdienu seklās vēstures viedokļa skan neparasti, bet Krievijas zvērīgais uzbrukums Ukrainai liek ieskatīties vēstures dziļumos. Tad nonākam pie atziņas, ka šajā karā tiek iznīcinātas Baltu civilizācijas saknes.

Ukrainas kultūras mantojums – Baltu civilizācijas vēsturiskais mantojums.

9. maijā rit Krievijas-Ukrainas kara 75 diena. Notiek cīņa par Doņecas baseinu – Donbasu – Baltu civilizācijas glābiņa un atjaunotnes vietu 15.–12. gadu tūkstošī. p. m. ē., Pēdējā ledus laikmetā un “Pasaules plūdos”, par ko jau minējām rakstā “Kā varam palīdzēt ukraiņiem?”

Pilnībā sagrauta Mariupole pie vēsturiskās Kaļčikas upes, kuras pietekas Kalkas augšējā terasē 13. gt. p. m. ē. pastāvēja Janisolā (lasi – Jāņu salas) apmetne. Šī vieta tolaik, kad cilvēki un zvēri bija trakojošo ūdeņu iesprostoti, bija galvenā krama ieguves vieta. No krama kala baltiem izsenis raksturīgās svīdru tipa bultas. Upei pārplūstot, Jāņu salas apmetnes iemīnieki paglābās Vērša galvas klints plašajā alā – t. s. *Akmens kapa arheoloģiskajā piemīnēklī*, kur atrasts pārakmeņojies sievietes skelets. Izdalīta attiecīga senkultūra. Alas sienās iegravētas rakstu zīmes, pie kurām vēl atgriezīsimies, jo tās vēlākā laikmetā kļuvis par visu senās pasaules attīstīto rakstību – hetu, pelasgu/sengrieķu, etrusku/latīņu, gallu, fenīciešu, rusu, senskandināvu – izveides bāzi. Bet Jāņu salas nenopostītajā daļā arheologi atrada kapa vietu ar sarkano okeru. Pēc sarkanā okera iekaisījuma apbedījumos arheologi pazīst baltus. Vēsturnieks Oļģerts Ziļickis raksta, tur apbedītas baltu ciltsmātes Sinda un Lata.

Citā vietā, kur tagad notiek aktīva karadarbība, netālu no tag. Izjumas pilsētas Ukrainas Harkivas apgabalā, atradās vecākā pāļu apmetne Eiropā. Šie senie cilvēki bija eiropēdi, balti. Vēlāk, pēc ūdeņu noplakšanas atgriezoties senču Ziemeļu pirmdzimtenē, viņu ceļš veda uz ziemeļiem un ziemeļrietumiem, tālāk sadaloties atzaros, kas aptecēja Baltijas Ledus ezeru, ietiecās Centrāleiropā, kādam atzaram aizgriezoties uz Balkāniem. Apliecinājums tam – līdzīgie Ukrainas un Latvijas vietvārdi, upju nosaukumi un vecvārdi. Uz austrumiem no Izjumas atrodas Svatovas pilsēta. Līdzīga nosaukuma ezers ir Latvijā. Minēsim arī Svatas (Svatholas) alu Skandināvijā, Svētes upi un ezeru Latvijā. Bet Černobiļas AES katastrofas sakarā daudziem zināmas turienes dzelzceļa stacijas Janova un Viļčika. Pašreizējā kara sakarā pieminēta arī apdzīvota vieta Sataņina Hmeļņicka apgabalā. Sāta – katram latgalim pazīstams vārds.

Kāpēc Krievija uzbrūk Ukrainai? Kāpēc vēl tikai pirms 12 gadiem lielās Krievijas ienaidnieks numur viens bija – tīci netīci – mazā Latvija?

Krievija – valsts viltvārde.

Pēdējā laikā internetā pieejami ukraiņu vēsturnieku, etnologu, valodnieku u. c. lietpratēju viedokļi, kas palīdz klievēt ne vienu vien caru laiku Krievijas un Padomijas Ukrainai uzspiestu mītu. Vēsturnieks Oleksandrs Palijs. Muzeja “Ukraiņu nācijas veidošanās” radītājs Valērijs Halans. Etnogrāfi Oleksandrs Bosijs un Lesja Naumovska. Kaligrāfs Vasiļs Čebaniks. Viņu vērtējumos ir vērts ieklausīties un sastatīt tos ar Oļģerta Ziļicka rakstīto par Baltu civilizāciju.

Kopš 1991. gada un sevišķi 2014. gada ukraiņu vēsturnieki, valodnieki, etnologi, ģenētiķi u. c. veic Ukrainas senvēstures pētījumus, cenšoties atgriezties pie nācijas saknēm. Tie saliedē ukraiņus, stiprina ukraiņu kā senas tautas pašapziņu. Un saduras ar Krievijas trīssimtgadīgajām impēriskajām ambīcijām.

Krievija apgalvo, ka pastāvot austrumslāvu tautu trīsvienība – krievi, baltkrievi, ukraiņi esot krieviem tuvu radniecīgas tautas, ukraiņu valoda cēlusies no krievu valodas poļu mēles ietekmē. Tiek apgalvots, ka Moskovija ir Lielkrievija, bet Ukraina – Mazkrievija, Lielkrievijas nomale, ko izsakot Ukrainas nosaukums, krieviski – *украина*. Savas valsts Ukrainai pirms padomju varas laikiem neesot bijis.

Īstenībā viss otrādi. Ukraiņu valodā, kas tūkstošiem gadu senāka par krievu, vārds *країна* nozīmē – valsts. Ukraiņiem ir slavēna vēsture, baltu tautu sindu, kimēru, skitu, sarmatu, roksalanu atzara rossu kaldināta. Jā, jā, īstie russi (rossi, rusini), ukraiņu priekšteči, nebija slāvi! Vēlāk Rietumeiropā viņus godāja par ķeltiem.

Kāds apkaunojums Krievijai! Vēsturiskā Русь atradusies nevis Moskovijā, bet gan Dņepras salā Kijivas apkaimē. Melno jūru dzelzs laikmetā sauca par Russu jūru. Nopietniem vēstures pētniekiem Eiropā šie fakti ir zināmi. Lai tie nebūtu plaši zināmi Padomijā, senkrievu hronikas tika noglabātas specfondos, sacerot sagrozītus izvilumus. Vēstures viltojumu sākumi meklējami 450–300 gadu senā pagātnē.

Un kā ar mums pašiem, latviešiem? Latviskais Krievijas nosaukums Krīvija nāk no krivičiem, Polockas latgaļu pārnovadnieku galindu Bērzaines pilskalna krīva piesmieta vaidelošu pēctečiem pie tag. Smoļenskas.

Varbūt latviešu (latgaļu) senči stāvējuši kūmās arī vārdam – varjagi? Tas tik ļoti līdzinās vārdiem – враги, ворюги... Latgaļu valodā par vargām sauc važas. Ļoti ticams, ka senie latgaļi un galindi, bet vēlāk arī viņu pēcteči kriviči normaņu vikingus uzskatīja par laupītājiem, paverdzinātājiem, ienaidniekiem. Baltijas balti taču pirmie sastapās ar varjagiem. Ne velti Baltijas jūru sauca par Varjagu jūru.

Ukrainu, baltkrievu, lietuviešu un latviešu valodas sevās senajās formās ir tuvas. Turklāt – svarīgi! – tās ir vecākas par tā saukto senslāvu valodu, kalpojušas par tās bāzi, kā to redzēsim. Minēsim dažus sēļu un latgaļu valodu zinātājam viegli atpazīstamus ukraiņu valodas vārdus – мати, тато, батько, жінка, баба, шлюб (kāzas), будувати, вивирка (vāvere), мед, скриня, пекло, бурак, смак (garša), смакуємо, їсти (ēst). Savukārt Moskovijai vēl līdz cara Pētera Pirmā laikiem vienotas valodas vispār nebija. Par visu pēc kārtas.

Ukrainas valstiskuma pirmsākumi.

Ukrainas pamatiedzīvotāji sindi, sembri un lejieši bijuši zemkopji. Par sindiem viņus sauca pēc Dņepras senā irāņu nosaukuma, sembri bija sumbru totēma dzimta starp Sindu un Tīrupi (Dņestru), savukārt lejieši ir leišu senči. Viņi nodarbojās ar trīslauku maiņas zemkopību. Augsti attīstītā *Tripoļes zemkopības un piemājas lopkopības senkultūra* (7.–3. gt. p. m. ē., nosaukta pēc ciemata pie Kijivas) aizņēma milzīgu teritoriju – tag. Moldovu un Ukrainu. Kopienų dzīvi noteica svētnieces Ra ganes – raganas, valdīja matriarhāts, par ko liecina atrastie amuleti – sēdošu dzemdējošu ciltsmāšu māla figūriņas. Tripoļiešiem pastāvēja rakstība. Ap 2. gt. p. m. ē. sākās bronzas laikmets. *Tripoļes senkultūrai* tuvas bija *Vinčas, Bojānas un Kukutēnu senkultūras* Balkānos un Karpatos, kā arī *Hasunas un Halafas senkultūras* agrīnajā Šumerā.

Ap 10. gs. p. m. ē. tripoļiešiem pievienojās balti kimēri, ļoti gari, spēcīgi cilvēki, atnesot *Sabatinas* un *Belozerskas senkultūras*. Tās bija stepju kultūras. Etnonīms “kimēri” tiek skaidrots kā jātnieki zirgos. Kimēri kausēja varu, lēja bronzu, kala abpusgriezīgus zobenus. Kimēru kultūrai ir līdzniecības Bulgārijā, Grieķijā, Maķedonijā, Albānijā. Antīkie autori piemin apdzīvotu vietu Kimerika Taurijā, Kerčas pussalā. Kerčas šaurums ticis saukts par Kimēru Bosporu.

Pienāca brīdis, kad Kimērijai ar milzu karaspēku tuvojās skiti. Kimēru tauta cīnījās pie Tīrasas (arī tā sauca Dņestru) un zaudēja. Daļa kimēru pakļāvās, citi aizgāja no dzimtenes uz Trāķiju, Mazāziju, Gruziju. Hērodots 5. gs. p. m. ē. rakstīja: “*Valstī, kurā tagad dzīvo skiti, agrāk dzīvoja kimēri – tā bija Kimērija vai Kimēru Bospori.*” Šāds izteikums ļauj domāt, ka jau kimēriem bijusi sava valsts. Arī Krimas nosaukums tuvs kimēru etnonīmam.

Tālu pazīstamu valsti ar savu pārvaldi, armiju, floti, naudu Ukrainas teritorijā izveidoja skiti. To sauca par Dižo Skitiju (*Великая Скифия*). Tajā iegāja pamattauta – baltu zemkopji (akadēmiskie vēsturnieki viņus sauc par posttripoļiešiem vai protoslāviem), kā arī kopš 7. gs. p. m. ē. ieceļojušie dažādu, tomēr pamatā baltu tautu zemkopji-nomadi (sarmati, alani, roksalāni).

Skiti bija Uguns pielūdzēji. Ar saviem zirgiem, divjūgiem, trijjūgiem un ripulāriem (vienas ass kaujas ratiem) viņi bija no visām baltu tautām viskustīgākie. Skitu mākslai, varbūt alanu ietekmē, bija raksturīgs “zvēru stils”. Visumā jāteic, ka skiti nav bijis patstāvīgs etnoss, par skitiem sauca gan sindus, gan arī Sibīrijas baltus – srbi jeb sibīrus. Skiti – tā ir iesauka, uzsverot, ka viņi ir pusnomadi, piena produktu lietotāji. Mierīgākos laikos viņiem bija arī druvas.

Sarmati bijuši gaišmatāini cilvēki ar eiropeīdu galvaskausu, ar gariem matiem un bārdu, nēsājuši gaišu, brīvu, izšūtu apģērbu, t. sk. platas, ap ceļgaliem saņemtas bikses (t. s. шаровары). Viņu ķermenis bijis klāts ar tetovētām svētām zīmēm un zvēru attēliem.

Šīs tautas pārsvarā nāca no Sibīrijas, kur tās pēc 10. gs. p. m. ē. apdraudēja ķīniešu izspiestie nomadi.

Sarmatijas senkultūras laikā (7. gs. p. m. ē.–4. gs. m. ē.) Ukrainas teritorijā izplatījās t. s. *Gorodecas tipa* nocietinājumi – pirmie pilskalni un nocietināti ciemati. Tādi atrasti Sindas, Bugas un

Melnās jūras piekrastēs, kā arī Taurijā. Ciematiem apkārt tika rakti grāvji un celti vaļņi ar mietu un akmens žogiem. Jau sarmatu valdniekiem amata zīme bija trejžuburis – pašreizējā Ukrainas ģērboņa priekštecis.

Dižās Skitijas valsti atcerējās tūkstoš gadu pēc tās pastāvēšanas beigām. Vēl Kijivas kņazu Svjatoslavu Drosmīgo (vald. 10. gs. sāk.) sauca par skitu, tauroskitu, rossu, jo Skitija kontrolēja izeju uz Melno jūru. Šajā laikā Kijivas valstij tika pievienota Taurija jeb Krīma, atņemot to hazāriem. Arī Krīmas ģērbonis bija burtam E līdzīgs trejžuburis. No šī laika par Kijivas valsts ģērboni kļuva divkārsšais trejžuburis, kam līdzība ar mūsu Ūsiņa simbolu. Tas notika 800 gadu agrāk nekā Krīma nonāca moskovītu pakļautībā.

4. gs. Melnās jūras piekrastē ieradās huņņi – klejotāju lopkopju cilšu militāri politiskā savienība, kurā iegāja ne tikai mongoloīdie “brūnie huņņi”, bet arī Sibīrijas balti, sarmati, alani, roksalāni u. c. “baltie barbari” vai “ķelti”. Par barbariem viņus sauca bārdas dēļ. Tieši “baltie barbari” vadīja huņņu apvienību cīņās pret Romas impēriju. Pēc huņņu līgumiem ar Romu ir zināmi 4.–5. gs. huņņu valdnieku un karavadoņu vārdi: Uldis, Donāts, Atis un Modris. Baltu vārdi. Huņņi, nākdami no tag. Ziemeļķīnas, Mongolijas un Sibīrijas, ievadīja t. s. “lielo tautu staigāšanu”. Ar huņņiem tiek saistīta arī plaša somugru ienākšana Eiropā un “ķeltu kustība”.

Huņņiem pievienojās un ar viņiem sajaucās viņu atbrīvotie Romas impērijas vergi sklāvi, sklāvīni, kuri huņņu armijas sastāvā iemācījās uzbrukt Romai un Bizantijai, ieguva pašapziņu. Volīnijā veidojās spēcīga slāvu cilšu savienība. Volīniju sāka uzskatīt par nākamo “slāvu tautu” pirmdzimteni.

Huņņu virsotne bija labi izglītota, Atis un viņa valstsvīri runāja ne vien huņņu, gotu un “barbaru valodās”, kurām bija sava rakstība, bet arī grieķu un latīņu, slēdza līgumus latīņu valodā.

6. gs. vidū huņņu valsts sabruka. Huņņi izklīda, daļa apvienotā baltu, huņņu, alanu, bijušo Romas vergu slāvu karaspēka palika Balkānos un Centrāleiropā, agrākajās Romas Dāķijas, Pannonijas un Trāķijas kolonijās.

Ar laiku radās serbi, slovēņi, horvāti, maķedonieši, melnkalnieši u. c. “slāvu tautas”. Te jāatgādina zinātniskās slāvistikas pamatlicēja, slovāku vēsturnieka P. Šafaržīka (1795–1861) atziņa:

“No šiem sklāviem aizklīda pasaulē vairākas ciltis, kuras sevi nosauca vai nu pirmā zināmā kņaza vārdā, vai arī pēc vietas, kurā tie apmetās uz dzīvi pēc brīvīšanas: vieni atnāca pie straujas upes Morāvas un nosauca sevi par morāviem, citi nodēvēja sevi par čehiem sava pirmā vadoņa Čeha vārdā... Slove bija baltie horvāti (illīri), serbi jeb srbi, horutāņi. Dāķijas sklāvīni – militārie pusvergi –, no kā arī radies vārds “slāvi”, iekaroja sev jaunu dzīves telpu, kamēr pārējie palika atbrīvošanas vietā vai atgriezās dzimtenē, ja bija nākuši no pašām senākajām Eiropas ciltīm. Taču sklāvi, sklāvēni, sklāvīni nebija vienas etniskas izcelsmes cilvēki, kā daži domā, tāpēc runāt par senslāvu ciltīm un to kopējiem senčiem ir kļūda.”

Būdams patiess pret vēsturi, Šafaržīks atzīmēja, ka šīs vergu dzimtas – *Gentes sclovorum* – kļuva par tautām daudzus gadu simteņus pēc brīvības atgūšanas, pārņemot iekaroto baltu tautu valodu un kultūru. Tā pakāpeniski radās šķietami tuvas valodas un katram jaunajam etnosam – sava kultūra.

Huņņi nonāca arī Ukrainas teritorijā, kā arī pie Donas, ziemeļos no burtiem.

No viņiem vēlāk izveidojās protobulgāri. Tas ir svarīgi, lai izprastu vēstures faktu, ka tieši bulgāru mūki – Sv. Kirils un Sv. Metodijs – radīja t. s. senslāvu alfabētu.

9. gs. persiešu vēsturnieks Mirhonda rakstījis: *“Kumarai ir divi dēli – Bulgārs un Burts”*. Burti jeb burtasi ir vēl viena senatnē ievērojama baltu tauta. Viņi apdzīvoja Donas vidusteces baseinu, kā arī Volgas labo piekrasti. Volga antīko autoru darbos figurē kā Ra, Rasa, Rosa. Kumara – Volgas labā krasta pieteka. Burts – arī kāda Volgas pieteka (iespējams, Straujā Priežupe), kura lielajos Volgas un Donas līkumos tuvu savienoja abas kuģojamās upes un kalpoja nokļūšanai no Kaspijas jūras pa Volgu uz Donu, uz Lielburtijas valsts galvaspilsētu, ko arī sauca par Burts vai Majacku. Šajā teritorijā 1. gt. pirmajā pusē pastāvēja arī Burtalanijas valstis. Burtu tautas etnonīms liecina par rakstības pastāvēšanu, vismaz par bišu koku apzīmēšanu ar senajām īpašuma zīmēm burtēm.

Hazāru kahanāta spiesti, viena protobulgāru daļa aizgāja uz Volgu, izveidojot Volgas Bulgāriju, otra daļa – uz Balkāniem, radot Lielo Bulgāriju. Trešā daļa devās uz Kaukāzu un kļuva par baltāriem.

Русь – Ukrainas senais nosaukums.

Nosaukumam Русь ir sena irāņu sakne. Uzreiz jāatrunā, ka lietosim šo apzīmējumu oriģinālvalodā, lai nebūtu jucekļa. Valsts nosaukums, kāds iegājies latviski – Kijevas Krievzeme – neļauj atšķetināt manipulācijas, kas izdarītas ar nosaukumu Русь.

Kijivas apkaimē daudz hidronīmu ar sakni *rus-, *ros- u. tml. Dņepras labajā krastā ir upītes Rossa, Ruta, Rosava, Ruteca, dienvidos no Kijivas atradies Rodiņas cietoksnis. Šeit, Dņepras ielejā, “lielajā tautu staigāšanā” 5.–6. gs. pēc Romas impērijas sabrukuma vai varbūt vēl pārsimt gadus agrāk apmetās russu jeb rossu cilts, kas bija izspiesta no savām zemēm. Tā nebija slāvu cilts.

Vārdu russ, ross var skaidrot divējādi. Abi skaidrojumi saistīti ar augsti attīstītām baltu tautām.

Pirmais saistīts ar roksalaniem vai sarmatu atzaru – aorsiem.

Alani nāk no Ziemeļkaukāza, Kūras baseina, vēlāk izkļiedējās arī Priekškaukāzā un baltu burtas zemēs. Rox-as irāņu senvalodās – gaišs, mirdzošs, balts, skaidrs. Tātad “baltie alani”, “gaišie asi”. Iespējams arī, ka tā ir norāde uz debespusēm, līdzīgi kā Baltkrievija – Белая Русь – zeme, kas atrodas ziemeļos no zemes Русь. Ukrainas teritorijā un austrumos no tās pastāvēja alanu-burtu *Saltovas-Majackas zemkopju senkultūra*. Daļa vēsturnieku arī alanus pieskaita sarmatiem.

Roksalani varēja apmesties Sindas salā vēl pirms mūsu ēras vai vismaz, huņņiem vēl tikai virzoties uz rietumiem, ap m. ē. 2. gadsimtu. No Pievolgas viņi varēja atnest sev līdzī kādus iemīļotus upju nosaukumus ar sakni *ros-.

Otrais skaidrojums – rossi bijuši rūti, vēl viena sena baltu tauta. Rūtu etniskā vēsture iesniedzas 12. gt. p. m. ē. Viņi nāca no Taurijas, bija nedaudz jauktas izcelsmes, tāpēc tumsnējāki nekā citas baltu tautas, ar tumšiem matiem. Ap 8.–6. gt. p. m. ē. sindi viņus izspieda uz Karpatiem un Istras (Donava) piekrasti Rūtiem pieder *Vinčas, Bojānas, Kukutēnu, Černavodas, Monteoru senkultūras*, kopumā aptverot laika periodu 6. gt. p. m. ē.–13. gs. p. m. ē. *Kukutēnu senkultūra* bija *Tripoļes senkultūras* dienvidrietumu paveids. Perioda beigās būvēti pilskalni, nocietinātas Istras piekrastes pilsētiņas. Vēlreiz rūtus izspieda huņņi, pēc tam rūti nonāca Romas verdzībā. Viņi ir rumāņu un moldāvu senči. Sengrieķi rūtus sauca par trāķiešiem, bet goti vai geti – par rosiem jeb rošiem.

Tādējādi ukraiņu substrāts – baltu zemkopji sindi, sembri, lejieši (t. s. posttripoļieši), pusnomādi skiti, sarmati, alani, roksalani, iespējams, arī burti un rūti. Ir arī neliels tjurku klejotāju (polovciešu, pečeņegu) piejaukums.

Kijivas dibināšana.

Romas impērijas beigu periodā vai pēc tās sabrukuma plašā apkārtņē sāka uzkundzēties t. s. protoslāvi – bijušie Romas leģionāri vai viņu karakalpi sklāvīni. Ukraiņu hronika vēsta par 3 brāļiem – slāvu kņaziem Kiju, Ščeku un Horiju. Trijos pakalnos viņi esot dibinājuši katrs savu pilsētu, kuras vēlāk apvienojis vecākais brālis Kijs. Tā radusies Kijiva. Tas noticis pēc 390. gada, Rietumromas un Austrumromas atdalīšanās. Kā stāstīts hronikā, “kņazs” Kijs kuģojis arī pa Donavu, dibinājis tās krastos Kijivecas pilsētu. Kijs arī ticis ar “grieķu caru” (Bizantijas imperatoru).

Tādējādi kaut kāds sakars ar slāviem Kijivai, kā liekas, ir, bet balti, resp., lejieši un visdrīzāk arī rossi tur bijuši jau pirms Kija ierašanās, par ko liecina hidronīmi ar sakni *ros-. Vēsturnieks Palijs uzsver – pierādījumu tam, ka rossi nebija slāvi, rossu laikabiedru arābu rakstos ir kādi divdesmit.

Pēc citas vesijas, Kijiva dibināta krietni vēlāk, 858. gadā. Lūk, kā Kijivas dibināšanu apraksta O. Ziļickis grāmatā “Ļaujiet jel atvases dzīt!”

Kuena jeb Kija pagaidu cietoksnis tika uzcelts Mazā Olu kalna kraujā starp Sindas labā krasta pietekām Pačupi un Dziļupi leļpus Sindas krācēm... Tajā bija koka pils, priekšpils un kapsēta, kurā bija guldīti tikai mezocefālie baltu cilšu piederīgie. Osta atradās Pačupes (Пучай-рїка) grīvā, t. i., Sindas līkumā leļpus Mazā Olu kalna. Iebraukt Jordānas ezeros un Dziļupē lejieši neļāva. Tāpēc augšpus krācēm viņi netika.

Pačupes krastā atradās Lielais Olu kalns, starp Pačupi un Dziļupi – Mazais Olu kalns, bet Dziļupes kreisajā krastā un Jordānas ezeru dienvidaustrēņa piekrastē stiepās Sambatas un Abalenes pilskalnu grēdas, strautu sazarotas loku lokiem, beznosaukuma kalns, kurā atradās kapsēta svētbirzī...

Preī Pačupes un Dziļupes ietekām Sindas straume dalījās un aplieca palielo Velna salu. Kreiso seklo apteci, kuras piekraste bija zemāka, sauca par Velna upi. Velna salā atradās Pērkonā

svētnīca, pie kuras rīkoja saulgriežu svētku svinības. Labā aptece, kura bija iežmiegta starp dolomītu klintīm, bija strauja un plūda lejup pa kāpņu veida noteci, kas aizšķērsoja ūdensceļu. Pa Velna upi kuģi nevarēja izbraukt, jo tā bija sekla. Tāpēc kuģus vajadzēja pārvilkt pa sauszemi gar Velna upes krastu.

Lejiešu buru kuģu un laivu piestātne atradās Dziļupē un Jordānas ezeros, kuros tajā laikā vēl bija zvejnieku pāļu ciemats, bet tas ticis nodedzināts.

Nedaudz pret ziemeļi no Abalenes atradās liels, atklāts ciemats, kura nosaukums nav saglabājies. Rieteņa grēdā atradās dobais Raganas svētkalns...

Ievēriņas cienīga ir vēl kāda O. Ziļicka minēta versija, kuras autors ir 19. gs. beigu / 20. gs. sākuma Krievijas impērijas vēsturnieks D. Ilvoaiskis. (Starp citu, tieši 19. gs. Krievijas vēsturnieki ir bijuši visgodīgākie, atzīst O. Palijs.) Pēc Bizantijas senrakstiem, Kijivas dibinātājs bijis kāds vīkotāju (vienkārši sakot, laupītāju bandas) vadonis Kuens, kura sieva bijusi ungāriete no Atelhuzes apmetnes austrumos no tag. Kijivas. Desmitu un simta komandieri bijuši sievas radinieki ungāri un Moldovā savervētie rossi jeb rūti, bijušie Romas vergi. Koens esot nācis nevis pa Sindu uz leju no Lādogas, kā stāstīts Padomju laika Krievijas vēstures rakstos, bet gan no Rūģenes pa Elbu uz augšu un pa Donavu uz leju. Ieradies pie Sindas krācēm no Melnās jūras puses pēc Bizantijas galvaspilsētas Cargradas (Konstantinopoles) izlaušanās.

Šī Kija vai Kuena etnisko piederību grūti noteikt. Kā Romas impērijas “atlūza” viņš varēja būt jauktas izcelsmes. Personvārds Kijs vienīgi liecina par viņa saistību ar huņņu straumē ierautajiem ugriem, kas nākuši no Rietumsibīrijas. Samodiešiem seļkupiemi bija upe Кия-кы, kuru vēlākie ienācēji seļkupu zemēs hanti (ugri) nosauca – Киевский йоган. Hanti un ungāri ir etniski radinieki.

Arheologi uzsver, ka Olu kalnos blakus lejiešu nocietinājumiem Kija vai viņa priekšteča pils ir atradusies vismaz ap 100 g. pirms varjaga Algurda (krieviski – Oļega) ierašanās. Tātad tai nebija nekāda sākotnējā sakara ar varjagiem un Lādogas slovēņiem, un Kijiva nevarēja būt krievu tautas rašanās centrs.

No vēsturniekiem alanus un viņu piecas pilsētas pirmais piemin Pseidozaharijs Rīters 555. gadā. (Alani Ukrainā turpināja pastāvēt līdz pat 14. gadsimtam – līdz kazaku laikiem, bet Kaukāzā viņu pēcteči ir osetīni.) Runājot par tag. Ukrainas teritoriju, šis vēsturnieks sen pirms normaņu varjagiem pirmo reizi pieminēja tautu – rossi. Krievijas vēstures vēlākā versija, kas rossus saista ar varjagiem – normaņu vikingiem –, proti, ka tieši viņi esot atnesuši vārdu Русь, ir pretrunīga mistifikācija, domā Ukrainas vēsturnieks O. Palijs. Viņš jautā – kā tas var būt, ka Ukrainas vēsturiskajās zemēs pirms varjagiem bija rossu vai russu tauta, bet nav bijis zemes Русь? Bez tam ir vēsturiskas liecības, ka russu kņazs dzer ķēves pienu, kas nav tipiski normaņu varjagiem.

Senkrievu hroniku teksti (tie tagad brīvi pieejami, bet no t. s. senslāvu valodas nav tulkoti) nepārprotami apliecina – tauta русь pie Sindas bija pirms varjagiem. Русин – tas vēsturiski ir Ukrainas iedzīvotājs. Aizkarpatos etnonīms русин saglabājies līdz pat šai dienai.

Ap 880. gadu, pirms vikingu atnākšanas, Русь bija spēcīga valsts ar labu prestižu. To veidoja vairāki novadi: Artanijā dzīvoja sarmati aorsi, arsi. Kijivas zemi sauca Кювия vai Русь, kijiviešus – кияне (izrunā kā krievu кыяне).

Ukrainas vēsturē sava loma ir arī Hazārijai. Hazāri, 8. gs. izveidojuši savu milzīgo impēriju, mēģināja ņemt meslus arī no rossiem. Kijivieši piedāvāja savus slavenos abpusgriezīgos zobenus. Hazāriem šādi mesli nepatika, jo viņu zobeni bija vienpusēji asi. Valstu starpā brieda nesaskaņas. Kijivieši it kā pakļāvās hazāriem, bet bija arī konkurenti.

Līdz pat Jaroslavam Gudrajam (vald. 1019–1054), kamēr vien pastāvēja Hazārija, Kijivas kņazi dēvēja sevi par kahaniem. Tā viņi centās nostiprināt savu līdztiesību ar ietekmīgo hazāru valsti. Hazārija ar galvaspilsētu Semenderā (Dagestāna) 740. gadā bija pieņēmusi jūdaismu, acīm redzot no kādiem jūdaisma sludinātājiem Krimā, jo tas notika tūlīt pēc Krimas pievienošanas Hazāru kahanātam.

Kijivas kņazs jeb kahans Svjatoslavs Drosmīgais, arī izskata ziņā visai iespaidīgs – ar kazakiem raksturīgo matu šķipsnu skūtajā galvvidū – sadusmojās uz hazāriem par viņu mantrausību un devās pret viņiem karagājienā.

Kņazs Volodimirs Lielais (vald. 972–1019) 985. gadā vēlreiz sakāva hazārus un uzlika tiem meslus. Interesanti, ka 986. gadā Hazārijas jūdi griezās pie Volodimira ar priekšlikumu, lai viņš

pieņem to ticību – jūdaismu. Volodimirs tomēr pievērsās Austrumu ortodoksālajai baznīcai – Bizantijas grieķu katoļu baznīcai.

Diemžēl līdz ar to sākās baltu ticības apkarošana, kaut gan senās baltu tradīcijas iznīdēt nav izdevies līdz šai dienai.

Kristot Kijivas valsti, Volodimirs pārveidoja “pagāniskā” valsts ģērboņa –divkāršā trejžubura – sievišķīgo daļu par krustu. Tā Volodimirs izmainīja seno gara un matērijas vienības simbolu.

Русь pastāvēja laika posmā 9.–15. gadsimts. Vienu laiku Kijivas valsts Lietuvas dižkunigaitijā, kuras valdnieks bija titulēts kā великий князь Литовский, Русский, Жемайтийский.

Par Русь vēsturiskajām robežām saglabājušies rakstu avoti. 1255. gadā par tām atstāja liecību Francijas karaļa sūtnis, ceļodams uz Mongoliju – Русь atradusies Centrālajā Ukrainā, Rietumukrainā un arī Austrumukrainā. Русь austrumu robeža ir bijusi Dona.

“Senslāvu rakstība” kirilica – vēsturiskā senukraiņu rakstība.

Vēsturnieku vairuma vidū ir iesakņojies viedoklis, ka slāvi valodas ziņā esot asimilējuši vietējās tautas – sarmatus, vēlos skitus, rossus, bulgārus, serbus, pat hazārus. 9.–10. gadsimtā rossu vai russu asimilācija, resp., pārslāvošana esot pastiprinājusies līdz ar savas valsts izveidi. Pakāpeniski russi valodas ziņā esot asimilējušies slāvos, bet saglabājuši savu kultūru un cilts nosaukumu.

Te ir pretruna. Nākamo slāvu tautu kultūra vēl tikai veidojās. Kā gan tā varēja ietekmēt rossus, senu kultūrtautu, kuri esot sākuši runāt slāvu valodā?

Īpašu ievērtību pelna fakts, ka Kijivas valstij jau pirms varjagiem bijusi sava rakstība. Sv. Kirils apliecinājis, ka 861. gadā Krimā – Korsuņā (tag. Sevastopolē) – atradis rossu (russu) valodā rakstītu evaņģēliju un psalmus. Šis fakts atrodams darbā “Житие Св. Кирилла и Мефодия”. Kirils apguvis rossu sarunu valodu un atšifrējis viņu rakstus. Arābs ibn Fadlans vēsta par russu uzrakstiem uz kapa pieminekļiem. Pie apbedījumiem ticis likts akmens stabs, kurā iegravēts aizgājēja, kā arī valdnieka vārds. Pēc persiešu ziņām, arī hazāriem ir bijusi no rusīniem patapināta rakstība. Kur gan tas viss palika? Kāpēc rossi no savas valodas un rakstības atteicās?

Jaunākā ukraiņu pētnieku atziņa ir šāda – bulgāru mūki Sv. Kirils un Sv. Metodijs t. s. senslāvu rakstību neradīja no jauna. Viņi tikai sistematizēja rossu rakstību, kas bija *Akmens kapa, Tripoļes* un *Vinčas senkultūru* rakstības pēctece. Tā bija baltu rakstība. Tātad rossu valoda un rakstība turpināja pastāvēt, varbūt nedaudz pilnveidotā veidā. Rossiem nekas daudz no jauna nebija jāapgūst, tāpat kā citām baltu pirmvalodai tuvām tautām. Savukārt jauno, no Romas impērijas vergu dzimtām *Gentes sclovorum* topošo tautu valoda tika unificēta. Var teikt arī – pārslāvota.

Kaut gan bulgāri tiek pieskaitīti tjurku tautām, turāniešiem, mūku uzdevumu droši vien atviegloja agrākā saskarsme ar baltajiem huņņiem, kuri nāca no Sibīrijas un Ķīnas seno baltu apgabalim, kā arī ar burtu tautu. Visbeidzot – ar rossiem.

Lūzums Ukrainas vēsturē. Kijivas pakļaušana Moskovijai.

Par pirmo lielkrievu kņazu tiek uzskatīts Andrejs Bogoļubskis (vald. 1157–1174). Viņš nopostīja vairāk Kijivas kultūras pieminekļu nekā tatāri, t. sk. bibliotēkas.

Moskovijā terminu Русь sāka lietot 15. gadsimtā, sākumā ļoti ierobežoti. Parasti 15.–17. gs. hronisti un kartogrāfi atšķīra Moskoviju un Русь. Dažkārt jauca, atkarībā no tā, vai padevās Moskovijas propagandai, vai ne. Šajā laikā Moskovijā parādījās Trešās Romas ideja. Moskovijas kņazi, tolaik vēl pat ne cari, sāka pretendēt uz Ukrainas zemēm. 15. gadsimta beigās Moskovijas varā nonāca neliels gabaliņš Kijivas lielkņazistes zemes – Северщина. Šo zemi kopš seniem laikiem sauca par Русь. Dabūjusi mazu gabaliņu, Moskovija piešķīra sev Русь valdnieka titulu, it kā valdītu pār visu šo valsti. Turklāt Moskovijas cari ar Ivanu Briesmīgo priekšgalā 16. gs. savus ciltsrakstus sāka vest no Senās Romas cēzariem Augusta un Konstantīna.

Galīgi Moskovija patvarīgi pārdēvējās par Русь 1713. un 1721. gados ar cara Pētera Pirmā ukaziem. Lai slēptu blēdību, Moskovija paņēma savam jaunajam nosaukumam vārda Русь grieķu transkripciju Россия. Pēteris Pirmais pasludināja, ka viņš ir Император Всероссийский. Tātad abu valstu – etniskās, īstās Русь un Русь viltvārdes – imperators.

Pēteris Pirmais stājās pie jauna valsts tēla izveides. Viņš izprasīja no Vācijas divus vēsturniekus – Špeceru un Baieru – ar nolūku sacerēt valstij jaunu, eiropeiskāku senvēsturi. Tādējādi arī Eiropa, diemžēl, ir atbalstījusi tolaik jaunās himēras dzimšanu.

Pētera Pirmā valodas reforma ietvēra krievu valodas drukas šrifta izveidi. Tikai veidots vienots alfabēts, kāda līdz tam Moskovijas valstī nebija. Iepriekš baznīcas hronikas tika rakstītas rokrakstā senslāvu valodā, laicīgiem rakstiem moskovīti izmantoja udmurtu rakstu zīmes, t. s. uiguru

rakstību. Krievu civilajai rakstībai tika ņemta par paraugu Kijivas rakstība, to lielā mērā vienkāršojot. No Kijivas kirilicas tika izmesti 9 no 19 patskaņiem – gandrīz puse. Oficiālais iemesls bija tas, ka šos burtus vairs neizrunā, tie tikai saglabājušies rakstībā, vai arī burti dublējas. Īstenībā tie bija seni svēti simboli. Ukrainu valodai tā bija katastrofa. No šī brīža ukraiņu valodu sāka saukt par dialektu. Tostarp jaunā krievu valoda ar baltu izcelsmes zinību vīra M. Lomonosova svētību sāka veidoties.

Etnonīmu русский 18. gs. beigās Krievijā nostiprināja vēl papildus ar carienes Katrīnas Otrās ukaziem, lai Moskovijas tauta arī sadzīvē pārstātu saukties par moskovītiem un godātu sevi – россияне. Dabūjusi savu jauno nosaukumu, Moskovija 18. gs. beigās sāka pretendēt uz visu īstās Русь vēsturisko mantojumu. Arī Ukraina bija spiesta mainīt nosaukumu, bet ņēma to no savas valodas, kurā країна, україна nozīmē – valsts.

Sākās Ukrainas kolonizēšana. Visu Kijivas kņazu galvaskausi laika gaitā tika pārvesti uz Krieviju. Krievija savāca arī ikonās, krustus u. c. relikvijas, pievāca ukraiņu nacionālos varoņus, kā Iju Muromieti, kurš īstenībā bija Murovecs no Čerņihivas puses. Ukraiņu tautas varoņeposu, t. s. Kijivas ciklu, izsludināja par krievu. Ukraiņiem bija старини, krievi tās nosauca par biļinām. Ukraiņiem bija храбри, krievi tos sauca – русские богатыри. Tiek atzīts, ka vairāk nekā 70 procentu senās Русь relikviju atrodas ārpus Ukrainas. No lielas, nozīmīgas valsts Русь tika pārvērsta par Krievijas nomali – zemniecisku, perifēru Mazkrieviju.

Krievijas vēsturnieki šādu manipulāciju pamatošanai radīja dažādus mītus, piem., Pogodins noformulēja rusu masveida pārceļošanas teoriju no Kijivas rusu zemēm uz Moskoviju, bet tā nav zinātniska, uzskata ukraiņu vēsturnieks Palijs. No Русь uz Zaļesji, Moskoviju nepārcēlās. Mongoļu-tatāru valdīšanas laikā tas nozīmētu doties pretī ienaidniekam – mongoļiem. Mongoļi vispirms 1237. gadā pakļāva Zaļesji, un tikai 1239. gadā sāka pakāpeniski pakļaut Ukrainas kņazistes, kuras pretojās un arī ātrāk atbrīvojās no mongoļiem.

Likteņa kopība. Vidzemes iekarošana un pakļaušana Moskovijai.

Arī Latviju Krievija pieskaita savām “vēsturiskajām zemēm”. Jā, Jā! Tas tāpēc, ka Daugavas lībieši bija kristīti pareizticībā un maksāja meslus Polockai. Vai ne ar Krievijas svētību lībiešus Latvijā pēdējā laikā sevišķi izceļ? Godā par Latvijas pamattautu, aizmirstot sēļus...

Ja Ukraina Krievijai bija vajadzīga kā maizes klēts un izeja caur Melno jūru uz Austrumu tirgiem, tad Baltijas zemes – kā “logs uz Eiropu”.

Lielajā Ziemeļu karā (1700–1721), kas risinājās starp Zviedriju no vienas puses un Krieviju, Poliju un Dāniju no otras puses, Vidzeme tika pakļauta Krievijai. Hronists Kelhs krievu rīcību apraksta šādi:

“Viņi izdarīja visādas varmācības pie cilvēkiem un nogalināja vīrus, sievas un bērnus bez izšķirības, vai arī aizveda gūstniecībā. Tā ir viena no lielākām nelaimēm, ka viņi daudz simtu vēl nepieaugušu bērnu kā zosulēnus sapakāja ratos un aizveda uz Tatariju.”

Tagad tas pats evakuāciju piesegā notiek Ukrainā.

Krieviem vēl izdevās Vidzemē sarīkot golodomoru. 1709. gadā Zviedrijas karalis Kārlis XII bija uzvarējis Poliju un gatavoja uzbrukumu Krievijai. Pēteris Pirmais domāja, ka tas notiks caur Vidzemi, un izdeva pavēli atņemt iedzīvotājiem visu pēdējo, un ko nav iespējas aizvest, to iznīcināt. Īpašas kara pulku nodaļas brāzās pa Vidzemi postīdamas. Drīz arī krievu kara pulku vadonis Šeremetjevs rakstīja Pēterim Pirmajam: *“Man Tev jāziņo, ka visvarenais Dievs un vissvētā Dievmāte Tavu vēlēšanos piepilda: ienaidnieka zemē vairs nav ko postīt.”*

Visi šie briesmu darbi izrādījās veltīgi, jo Kārlis XII ielauzās Krievijā no dienvidrietumiem. Ukrainas zemē pie Poltavas 1709. gadā krievi zviedrus sakāva. Jau 1709. rudenī krievi aplenca Rīgu. Pēc vairāku mēnešu ilgas aizstāvēšanās Rīga padevās. Vidzemes iekarošana bija pabeigta. 1721. gadā Zviedrija noslēdza ar Krieviju Nīštatē mieru. 1772. gadā arī Latgale nonāca zem krievu valdīšanas.

Kurzemi Krievija ieguva ar “maigās varas” palīdzību – Krievijai izdevās piedabūt Kurzemes hercogistes muižniekus pie tā, ka viņi savā sapulcē nolēma pievienoties Krievijai. 1795. gadā pēdējais Kurzemes hercogs Pēteris, saņēmis labu atlīdzību, atteicās no varas. Līdz ar to Kurzemes hercogiste kļuva par Krievijas guberņu.

Narbutivka.

Pēc 300 gadiem, līdz ar Pirmo pasaules karu, ukraiņu brīvības alkas izlauzās. Kijivā 1917. gada 8. septembrī sanāca Krievijas apspiesto tautu kongress. Kijivas Rada bija izvirzījusi neatkarīgas Ukrainas valsts mērķi, kā arī solījusi aizstāvēt Krievijas mazās tautas to neatkarības centienos.

Neatkarīgu Ukrainu proklamēja 1918. gada 22. janvārī. (Kā zināms, brīvu Latviju Latviešu Pagaidu Nacionālā padome proklamēja savā otrajā sesijā jau 1918.g.17. janvārī.)

Brīvās Ukrainas prezidents Mihailo Hruševskis atjaunoja vēsturisko Рycь ģērboni trejžuburi, zili dzelteno karogu, kā arī vēsturisko alfabētu. Mākslinieks Georgs Narbutis izveidoja īpašu šriftu, t. s. Narbutivku, kā arī ukraiņu papīra naudas zīmju metus nacionālā stilā.

Ukraiņu nacionālajiem centieniem svītru pārvilka lielnieku nākšana pie varas. Tika uzspiesta PSRS simbolika. No ukraiņu valodas centās izskaust vārdus, kas atšķīrās no krievu valodas, lai uzspiestu domu, ka ukraiņu valoda attīstījusies no krievu valodas, ir krievu valodas dialekts. Ukraiņu slavenības Padomija piesavinājās. Piem., “krievu” admirālis Makarovs īstenībā bija ukraiņis Makarenko no Mikolajevas, Nahimovs – Nahimenko no Hersonas. Staļina laikos tika radīts noniecinošs ukraiņa tēls – vientiesīgs, apolitisks lauķis. Ukrainas vēsture tika skatīta caur “Maskavas okulāriem” kopumā 450 gadus.

Tomēr ukraiņu tautastērps, izšūtais raksts, tautas teikas, pasakas, dziesmas, seno zīmju gravējumi akmenī – tas viss bija saglabājies un ļāva atjaunot Ukrainas valsti, kad padomju vara atslāba.

Vēsturiskā Belovežas tikšanās. Vai tiešām Padomijas gals?

1991. gadā Kijivas ielās atgriezās nacionālie simboli, t. sk. zili dzeltenais karogs un trejžuburis. Arī rietumukraiņus bija skāruši Molotova-Ribentropa pakta slepenie protokoli. Ukraiņi neklusēja. Milzīga demonstrācija notika 1991.gada 24. augustā Kijivā.

1991. gada 8. decembrī Baltkrievijā notika vēsturiskā Belovežas tikšanās, kuras laikā tika izlemts Padomijas liktenis. Ukraina īsi pirms tam bija referendumā nobalsojusi par neatkarību, Leonīds Kravčuks ievēlēts par Ukrainas Valsts prezidentu. Belovežas gāršā Krievijas prezidents Boriss Jeļcins, Baltkrievijas Augstākās Padomes priekšsēdētājs Staņislavs Šušķevičs un jaunievēlētais Ukrainas Valsts prezidents L. Kravčuks lēma, ka šīs trīs republikas kā Padomju Savienības dibinātājas pasludina, ka Padomju Savienība kā starptautisko tiesību subjekts un ģeopolitiska realitāte pārstāj pastāvēt, minētās trīs republikas veido neatkarīgo valstu sadraudzību.

Šādu ģeniālu formulējumu bija atradis necils marksisma-ļeņinisma pasniedzējs no Urāliem Genādijs Burbulis, pēc tautības lietuvietis. Tiesiskos jautājumos viņš bija B. Jeļcina labā roka. Mihailam Gorbačovam nācās ar zobu sāpēm pakļauties. Viņa centieni panākt jauna Savienības līguma noslēgšanu bija izgāzušies. Gorbačovam atlika vien 1991. gada 25. decembrī nolikt PSRS prezidenta pilnvaras. Milzīgais, asinsarkanais sabrukušās impērijas karogs virs Kremļa tikai nolaists. Bija cerība, ka tas ir Padomijas mierīgais gals.

Ukraiņu nacionālā koda atjaunošanai – bumbas sprādziena efekts.

1992. gada 19. februārī neatkarīgā Ukrainas valsts oficiāli atjaunoja savu vēsturisko ģērboni trejžuburi. Vēsturisko zili dzelteno karogu uzvilka mastā Ukrainas augstākajā kalnā. Goda vietā tika likts ukraiņu nacionālais raksts – Auseklis, ugunskrusts, taisnais krusts, saulīte, zvaigzne, divkāršais trejžuburis un citas mums, baltiem, labi pazīstamas zīmes.

Sava valoda, šrifts arī ir valsts simboli, tāpat kā ģērbonis un karogs. Tika noteikts, ka valsts valoda ir ukraiņu valoda. 30 gadus pēc neatkarības atjaunošanas ukraiņu kaligrāfs Vasiļs Čebaniks izveidoja tā saukto Rutēnijas šriftu. Pakavēsimies pie šī nozīmīgā notikuma.

Viņu bija iedvesmojis Leipcigas Augstākās grafikas skolas rektors Alberts Kaprs. Uzzinājis, ka Čebaniks nāk no Kijivas, Kaprs viņam pajautājis – kāpēc jūs Ukrainā neatjaunojat savu vēsturisko rakstību – alfabētu, šriftu? Vēl pēc vairākiem gadiem Čebanika rokās nonāca vācu zinātnieka Karla Faulmana grāmata “Visu tautu un visu gadsimtu alfabēti”, tajā bija iekļauta ne tikai mūsdienās lietotā krievu kirilica, bet arī vēsturiskā ukraiņu kirilica – Rutēņu šrifts.

Bija vēl viens dzinulis. 2005. gadā pie Čebanika vērsās Ukrainas Zinātņu akadēmijas pārstāvis I. Juhnovskis – izrādījās, ka ukraiņu valodu neņēma pretī Microsoft. Valodas, kas izmanto citu valodu alfabētus un šriftus, šajā gadījumā krievu kirilicu, skaitās dialekti, un dialekts nevar būt interneta objekts. Tā Čebaniks nonāca pie domas, ka jāatjauno ukraiņu valodas vēsturiskais vizuālais izskats. Sākās nopietns pirmavotu pētniecības darbs. *Akmens kapa arheoloģiskā pieminekļa un Tripoļes kultūras rakstu zīmēs varēja atpazīt burtus K, Ж, Д, У un citus. Arī trejžuburi. “Neviens cits alfabēts pasaulē neiekļauj valsts ģērboņa simbolu,”* ar lepnumu uzsver Čebaniks.

Tagad Rutēnijas šrifts datorsalikumā pārstāvēts četros grafiskā dizaina veidos. Praktiski katrs burts ietver kādu vēsturisku simbolu, noteiktu enerģiju. Tas ir kodēts senču vēstījums, stāsta Čebaniks. Piem., burts Ч ir ukraiņu Mātes Sargātājas simbols Оберера, kā nesenā pagātnē pārdēvēja

bargo dzīvības un nāves dievi Mokošu. Tas senatnē ticis griezts kokā uz durvīm, vārtiem. Vizuālais tēls – lūgšanā augšup paceltas rokas. Vidū rombiņš. Savukārt burts O ar rombu vidū ir Saules un Dieva simbols.

Rutēnijas šrifts atbilst ukraiņu nacionālajai estētikai, tas ir skaists.

Vēsturisko Rutēnijas šriftu prezentēja 2019.gadā lielā izstādē. Mākslinieks Dmitro Lisenbarts izveidojis Rutēnijas šrifta zīmju animāciju. Pēdējā laikā arvien vairāk ukraiņu senās svētās zīmes tetovēja. Ivans Malkovičs Rutēniju izmantojis bērnu grāmatu noformējumam.

Nacionālie simboli ir kolektīvās atmiņas glabātāji, dažādu paaudžu sasaistītāji, ļaunuma atvairītāji. Sava veida apbruņojums.

Ja Rutēnijas šriftu plaši ieviestu, tam būtu bumbas sprādziena efekts, domā Vasiļs Čebaniks.

Līdz tam netika, tomēr bumbas sprāgst. Ukraina kļuvusi par Krievijas ienaidnieku numur viens. Krievi sapratuši, ka visa pasaule zina – viņiem nav savas senvēstures, tā ir zagta. Sava viltus prestiža, iedomātās krievu misijas dēļ *homo soveticus* tagad izkauj ukraiņus, kuri kopā ar baltiešiem bijuši Padomijas likteņa lēmēji. Īstais Padomijas sabrukums ir tagad.

Latvijā noskaidrojas, kas ir kas.

Ar to arī varētu beigt, ja vien Krievijas-Ukrainas karš nebūtu kā lakmusa papīrs notiekošajam mūsu pašu valstī. Un lūk, 9. martā, kara 14. dienā, Latvijas Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija devusi virzību ilgstoši iesaldētajam vietējo pašvaldību referendumu likumprojektam. Komisiju vada saskaņietis Sergejs Dolgopolovs, tajā ir 3 “Saskaņas” biedri, viens ZZS pārstāvis, viena Nacionālās apvienības pārstāve (Janīna Kursīte-Pakule), vairāki bijušās partijas KPVLV pārstāvji.

Vai Piedņestras, Donbasa, Luhanskas “tautas republiku” piemēri neko nemāca? Jau 14. martā, kara 19. dienā, Daugavpils krievi protestēja pret Ukrainas karoga izkāššanu pie Daugavpils mūzikas vidusskolas.

Savukārt pie frakcijām nepiederošais Saeimas deputāts Vjačeslavs Dombrovskis pauž, ka Krievijas bēgļiem – jauniešiem, skolu absolventiem, potenciālajiem Latvijas augstskolu studentiem – neesot jāpārbauda viņu politiska pārliecība. Vai patiešām?

28. martā, kara 33. dienā, plašsaziņā nonāk ziņa, ka Krāslavas novadā ārkārtas situācijā samazina policistus.

Kāds scenārijs tiek gatavots Latvijai?

Avoti

- Oļģerts Ziļickis. “Ļaujiet jel atvases dzīt!” <http://baltutautas.lv/gramata>
- Пелих Г. И. Происхождение селькупов. – Томск: Изд. Томского университета, 1972.
- Пелих Г. И. Селькупы XVII века. Очерки социально-экономической истории. – Новосибирск: Наука, Сиб. отд., 1981.
- Рутенія. Повернення коду нації. <https://youtu.be/9lZy-VX28Oc>
- Крадені богатири. <https://youtu.be/6RHmjB7MykY>
- УКРАИНА – НЕ “ОКРАИНА”! <https://youtu.be/-0BmP5kl-LI>